

**SEMNAREA ACORDULUI DE LIBER SCHIMB
CU UE - O NOUĂ PERSPECTIVĂ PENTRU
COMPETITIVITATEA PRODUSELOR
MOLDOVENEȘTI**

*Tudor ROBU¹, drd., USM
Aliona DANILIUC², dr., lect. univ. USM
Alexandru GRIBINCEA³, dr. hab., prof. univ., USM*

Semnarea acordului de liber schimb cu UE impune includerea Republicii Moldova în Spațiul Economic European, deschizând oportunități extraordinare pentru țara noastră în legătură cu accesul de bunuri și servicii de pe piață europeană care le oferă, precum și dezvoltarea și promovarea reformelor structurale implementate pentru creșterea competitivității produselor și a economiei naționale. În economia RM, competitivitatea ar trebui să fie luată în considerare la nivel macro și micro. Astfel, companiile și produsele mai competitive permit piețelor locale să reziste la presiunile concurențiale suplimentare de la producătorii din UE. Totodată companiile din Republica Moldova trebuie să găsească noi piețe pentru producătorii interni sau să se extindă pe noi piețe în UE, exploatănd avantajele competitive ale țării. Acest acord va deschide noi oportunități economice pentru afacerile locale, sporind, astfel, veniturile lor și stimularea eforturilor statului de a continua și diversifica reformele.

Cuvinte cheie: *Acordul de Liber Schimb, spațiul economic, competitivitate, economie națională, producători autohtoni, sporirea veniturilor, diversificarea reformelor economice statutare.*

Actualitatea. Republica Moldova, la 12 iunie 2014, a finalizat negocierile pe marginea Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Comprehensiv RM-UE (ALSAC) care, în opinia noastră, va asigura integrarea economică a țării noastre în spațiul comunitar, presupunând și liberalizarea graduală a comerțului cu bunuri și servicii, reducerea taxelor vamale, libera circulație a forței de muncă, abolirea restricțiilor cantitative etc. La 27 iunie 2014, la Bruxelles, Republica Moldova, Georgia și Ucraina au semnat acordurile de cooperare politică și de asociere, parte a căruia se constituie și Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Comprehensiv. Dacă Acordul de Asociere reprezintă partea politică și economică a proceselor integraționiste ale celor trei țări, atunci ALSAC ține de procesele integraționiste din domeniul comercial.

Metodologia cercetării este determinată de specificul și formularea problemei, modalitățile de soluționare, elaborarea principiilor, conceptul, puse la baza metodologiei. Problemele sociale, economice, iconologice, demografice mondiale sunt tratate, în țările emergente, sistemic.

Dacă să identificăm acest Acord, ca fiind planificat, în

**THE SIGNING OF THE FREE TRADE
AGREEMENT WITH THE EU – A NEW
PERSPECTIVE FOR THE COMPETITIVENESS
OF THE MOLDOVAN PRODUCTS**

*Tudor ROBU, PhD Student, USM
Aliona DANILIUC, PhD, Lecturer, USM
Alexandru GRIBINCEA, PhD, Professor, USM*

The signing of the free trade agreement with the EU requires the inclusion of Moldova in the European Economic Area, opening tremendous opportunities for our country regarding the access to goods and services offered on the European market and the development and promotion of implemented structural reforms to increase the competitiveness of products and the national economy. In the Moldovan economy, competitiveness should be considered at macro and micro level. Thus most competitive companies and products allow local markets to withstand the additional competitive pressures from EU producers. Also Moldovan companies must find new markets for domestic producers or to expand to the new one in the EU, exploiting the competitive advantages of the country. This agreement will open new economic opportunities for local businesses, thus increasing their income and boosting state efforts to further diversify reforms.

Key words: *Free Trade Agreement, economic area, competitiveness, national economy, local producers, increasing revenue, diversification of state economic reforms.*

JEL Classification: *O1, O14, O20, O50*

Actuality. On 12 June 2014 Moldova finalized negotiations regarding the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement RM-EU (ALSAC), which, in our opinion, will ensure our country's economic integration into the community, also assuming the gradual liberalization of trade in goods and services, customs' tax reduction, free movement of labor, the abolition of quantitative restrictions etc. On June 27, in Brussels, our Republic, Georgia and Ukraine have signed political cooperation and association agreements, part of which constitutes the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement. If the Association Agreement represents the political and economic part of the integration processes for the three countries, then ALSAC regards the integration processes in the sphere of commerce.

The research methodology is determined by the specifics and formulation of the problem, ways of solving, development of principles, concept, that sets up the methodology. Social, economic, iconological, and world demography problems are treated systemically in

¹ ©Tudor ROBU, tudor.robustudor.robustudor@maia.gov.md

² ©Aliona DANILIUC, aliona.daniliuc@yandex.com

³ ©Alexandru GRIBINCEA, agribincea@mail.ru

conformitate cu normele OMC pentru acordurile comerciale preferențiale, va institui un regim de liber schimb al mărfurilor între Republica Moldova și țările membre ale Uniunii Europene. De asemenea, întru aprofundarea de cuprindere a ALSAC, țara noastră și Uniunea Europeană au convenit la armonizarea politicilor și în domeniul suplimentare, cum ar fi: comerțul cu servicii, barierele tehnice în calea comerțului, ajutorul de stat pentru întreprinderi ș.a. [1]. Suntem de părere, că aceste măsuri vor genera mai multe dintre avantajele economice ale ALSA, pentru că o mare parte a taxelor de import pentru activitatea de comerț cu mărfuri dintre Moldova și Uniunea Europeană deja sunt reduse.

De menționat și faptul, că ALSAC urmărește scopul de înlăturare nu doar a barierelor tarifare în comerțul bilateral, dar și a celor netarifare, lansând prin aceasta provocări și oportunități pentru economia autohtonă în termen scurt și mediu.

Analiza rezultatelor cercetării. Autorii consideră, că accentul, pus de UE pe încheierea ALSAC, va ridica problema identificării domeniilor economice pe care Guvernul Republicii Moldova ar trebui să încerce să o includă sau să o excludă. Suntem de părere, că o modalitate de a analiza opțiunile Guvernului autohton constă în vederea a celui capitol al acquis-ului comunitar, care ar putea fi considerat de către Moldova și Uniunea Europeană ca avantajos pentru a fi inclus.

Deși acest document face o analiză actuală a problemelor, ridicate de un posibil acord de liber schimb Republica Moldova-UE, autorii consideră că trebuie să ne bazăm pe mai multe studii anterioare, mai extinse, care prezintă o analiză detaliată a mai multor probleme, tratate de prezentul document, oferă o analiză actualizată de simulare a efectelor comerciale ale unui ALSAC al țării noastre cu statele membre ale Uniunii Europene, plasând ALSAC planificat în contextul mai larg al reformei și dezvoltării economice din Republica Moldova [2].

Propunem spre analiză trei opțiuni ale ALSAC, care ne par deosebit de relevante, deoarece aceste domenii au fost incluse pe larg în planurile de acțiuni din cadrul Acordului de Parteneriat și Cooperare RM-UE:

1. Prevederile noului Acord de Liber Schimb cu UE pentru Moldova privind regimul vamal și facilitatea tarifare.

Luând în considerare cele expuse mai sus și, în special, interesul practic și academic al evoluțiilor economice din Moldova după semnarea și implementarea ALSAC este oportună descifrarea principalelor elemente ale acestui Acord.

În opinia noastră, ALSAC reprezintă un Acord clasic de Comerț Liber dintre doi parteneri comerciali. Pe de o parte, este Republica Moldova, cu o populație de peste 4 milioane de oameni și cu o creștere economică de aproximativ 4% anual, iar statele membre ale Uniunii Europene cu aproximativ 500 milioane de consumatori și cu o rată de creștere economică de aproape 7-8% anual, în dependență de țară (Figura 1).

Totodată, ALSAC prevede liberalizarea regimului vamal dintre cei doi parteneri într-o proporție de aproximativ 90%, ceea ce înseamnă că majoritatea bunurilor și serviciilor, produse în aceste țări, vor beneficia de scutirea taxelor vamale la import și export.

emerging countries.

If we were to identify this Agreement, as being planned, in accordance with WTO rules for preferential trade agreements, it will establish a system of free trade for goods between Moldova and the European Union countries. Moreover, in order to deepen the coverage of ALSAC, our country and the European Union have agreed to harmonize policies and in additional areas such as: trade in services, technical barriers, state aid for businesses, etc. [1]. We believe that these measures will lead to more of the economic advantages of ALSAC, because much of the import taxes for trade activity with goods between Moldova and the European Union are already low.

To be mentioned the fact that ALSAC aims at removing not only tax barriers in bilateral trade, but also of the non-tax ones, thereby launching challenges and opportunities for the local economy in the short and medium term.

Analysis of research results. The authors consider that the emphasis placed by the EU in signing of ALSAC, will raise the problem of identifying the economic sectors that the Government should try to include or exclude. We believe that one way to analyze the local government options is seeing the chapter of the community acquis, which could be considered by Moldova and the European Union advantageous for inclusion.

Although this document is analyzing the current issues raised by a possible FTA between EU-Moldova, the authors consider that we must rely on several previous studies, more extensive, which present a detailed analysis of several problems treated in the present document that provides an updated analysis of the trade effects simulation of our country's ALSAC with member states of the European Union, placing planned ALSAC in the broader context of economic reform and development in Moldova [2].

We propose to analyze three options of ALSAC, that seem particularly relevant because these areas were largely included in the action plans of the Partnership and Cooperation Agreement RM-EU:

1. The provisions of the new Free Trade Agreement with the EU for Moldova regarding customs and tax benefits.

Having considered the above and in particular, the practical and academic interests of economic development in Moldova after the signing and implementation of ALSAC it is proper to explain the main elements of this Agreement.

In our opinion, ALSAC is a classic Free Trade Agreement between two trading partners. On one side, is Moldova, with a population of over 4 million people and an economic growth of about 4% per year, while the European Union member states represent about 500 million consumers and a growth rate of nearly 7-8% annually, depending on the country (Figure 1).

However, ALSAC provides the liberalization of customs regime between the two partners in a proportion of about 90%, which means that most goods and services produced in these countries will benefit from the exemption of customs duties on imports and exports.

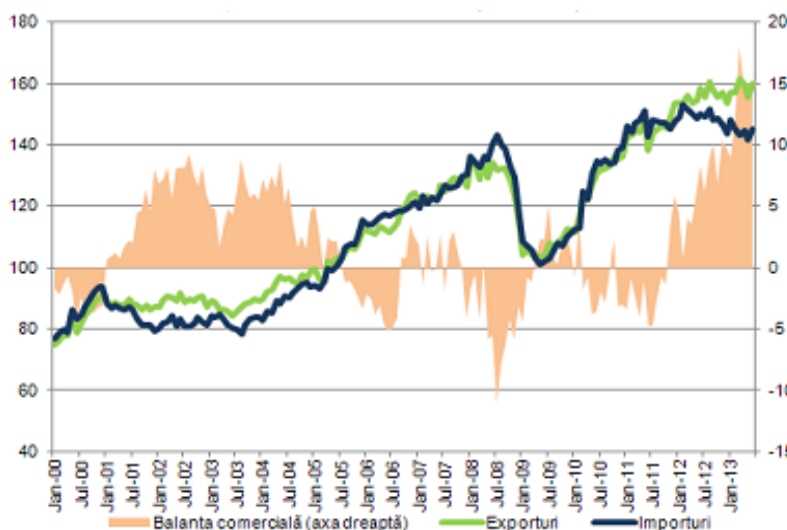

Fig. 1. Balanța comercială a Zonei Euro, anii 2000-2013 (mlrd. euro)
Fig. 1. Eurozone trade balance, years 2000-2013 (bn. euros)

Sursa/Source: *Global Economic Observer* [3].

De asemenea, evidențiem, că potrivit regulilor Organizației Mondiale ale Comerțului, cele două părți pot menține anumite mecanisme de protecție, care au ca scop prevenirea perturbațiilor pe piața internă. Aceste mecanisme, în Acordul dat, îmbracă forma de "Contingente tarifare", limitând liberalizarea comerțului la anumite volume, stabilite în cadrul Acordului menționat.

2. Beneficiile și riscurile pentru Republica Moldova, ce urmează în rezultatul semnării și implementării ALSAC cu UE.

Componentele ALSAC conțin prevederi tarifare, netarifare, standarde, regulamente, finanțe și proprietate intelectuală. Actualmente, considerăm că pentru republica noastră ar fi important de axat atenția nemijlocit pe componenta tarifară a Acordului, pentru a realiza o analiză cât mai eficientă a profunzimii ei maxime, perspectivele de sporire a competitivității produselor și serviciilor autohtone după semnarea și implementarea ALSAC pentru Moldova conform unor indicatori concreți și limitativi.

În acest sens, beneficiul important pe care Moldova îl va deține după semnarea și intrarea în vigoare a ALSAC va fi liberalizarea, în proporție de 100%, la exportul produselor moldovenești de tip industrial servicii, precum și o liberalizare de aproximativ 95-98% la exportul produselor agro-alimentare autohtone pe piața statelor UE. Cu alte cuvinte, vom obține un acces nelimitat pe o piață cu 500 milioane de consumatori cu capacitatea cea mai mare, la moment, de achiziție a bunurilor și serviciilor [4].

Un alt beneficiu pentru țara noastră îl reprezintă creșterea investițiilor de capital a Uniunii Europene în procesul de producție din Moldova, fapt care dărează regimului tarifar optim, existent la moment. Creșterea investițiilor de capital va conduce la evoluții pozitive pentru sistemul economic autohton.

De asemenea, un nou beneficiu pentru economia moldovenească va fi posibilitatea menținerii mecanismelor de protecție la import pentru unele produse din statele membre ale Uniunii Europene, la care republica noastră nu poate fi competitivă, reieșind din criteriile bine stabilite. Autorii au în

To be noted that according to the rules of the World Trade Organization, the two sides can maintain certain safeguard mechanisms that are designed to prevent domestic disturbances. These mechanisms, in the given Agreement take the form of "tariff quotas", limiting trade liberalization in certain volumes, established under the above mentioned agreement.

2. The benefits and risks for Moldova that will follow the signing and implementation of the ALSAC with EU.

ALSAC components contain tariff provisions, non-tariff, standards, regulations, finance, and intellectual property. Currently, we believe that for our country it would be important to focus the attention directly on the tariff component of the Agreement, in order to achieve a more efficient analysis at its maximum depth, the perspectives to increase competitiveness of local goods and services after the signing and implementation of the ALSAC for Moldova according to specific and limiting indicators.

In this respect, the important benefit that Moldova will hold after the signing and entry into force of ALSAC will be the liberalization of 100% of Moldovan exports, such as industrial products and services, and about a 95-98% liberalization of local food products' export on the domestic market of EU countries. In other words, we get unlimited access to a 500 million consumer market with the highest capacity at the moment of purchase of goods and services [4].

Another benefit for our country is the increase of EU investment capital in the production process in Moldova, which is due to the optimal tariff regime existing at the moment. The increase of capital investment will lead to positive developments in the local economic system.

Also, a new benefit for the Moldovan economy will be the possibility to maintain the protective mechanisms for the import of certain products from the member states of the European Union, to which our country cannot be competitive, given the well-established criteria. The authors

vedere menținerea contingentelor tarifare pentru unele produse din carne și lapte, ale căror capacitate de producție nu sunt dezvoltate în Republica Moldova, dar, totodată, prezintă un interes sporit din perspectiva celor care activează în acest domeniu și a consumatorilor autohtoni.

Însă, în opinia noastră, cel mai important de menționat este faptul, că adițional la mecanismele de protecție, conform cerințelor OMC, Republica Moldova a reușit să negocieze cu partenerii din statele membre ale Uniunii Europene privind stabilirea unei perioade de tranziție pentru importul unor anumite produse, fapt care reprezintă deținerea unei perioade de la 3 la 7 ani pentru a dezvolta unele sectoare strategice ale țării noastre și a le pregăti pentru a face față noilor condiții de competitivitate. În acest caz, autorii se referă, în special, la sectorul de producere a fructelor și legumelor, a produselor procesate de origine vegetală și animală.

În opinia autorilor, liberalizarea tarifară a importului cu produse de origine europeană, de asemenea, va conduce la diminuarea prețurilor pentru materia primă și a input-urilor necesare producției locale. Propunem la acest capitol să ne referim, în special, la producerea bunurilor industriale și prelucrarea terenurilor agricole, altfel, se va sporit accesul la tehnologiile performante, care vor putea fi importate în Moldova la taxa zero [5].

Totodată, menționăm că ALSAC reprezintă și anumite riscuri pentru economia Republicii Moldova, în special – riscuri de caracter comercial-economic, apariția cărora va depinde nemijlocit de capacitatea țării noastre de a se racorda la noile condiții de competitivitate și dezvoltare economică.

În primul rând, este vorba de creșterea masivă a importurilor din categoria produselor industriale, ceea ce poate afecta producerea internă, ținând cont de costurile mici și calitatea bunurilor de origine a Uniunii Europene.

În al doilea rând, autorii consideră, că se așteaptă o creștere masivă a importurilor de produse agro-alimentare pentru care n-au fost stabilite mecanisme paternaliste statutare. Considerăm, că aceasta se poate întâmpla în cazul, când companiile locale nu vor continua să dezvolte procesul continuu de producție, marketing și promovare a acestor produse și servicii, având în vedere nemijlocit de băuturi alcoolice, unele produse procesate și cele ecologice.

De asemenea, credem cuvenit diminuarea colectării de impozite, dat fiind faptul că guvernarea țării noastre nu va percepe taxe vamale în cazurile importurilor din cadrul UE.

De menționat, că riscurile respective sunt valabile într-o măsură mai mare în cadrul relațiilor comerciale cu statele membre CSI, cu care Republica Moldova are regim de comerț liber încă din anii '90. De aceea, putem să considerăm, că datorită protecției financiare a statului și investițiilor majore, aceste riscuri pot fi depășite într-o ultimă instanță.

Întru sintetizarea celor menționate mai sus, considerăm că este cazul de evidențiat următoarele: principalele beneficii, în urma semnării și intrării în vigoare a ALSAC, pot fi tipizate în:

- accesul pe o piață masivă cu o capacitate de cumpărare în creștere;
- diversificarea pieței de export pentru produsele autohtone;
- creșterea intrărilor de capital ieftine;
- stabilirea unei perioade de tranziție destinată, în special,

regard the maintenance of tariff quotas for certain meat and dairy products whose production capacity is not developed in Moldova, but also have a great interest from the perspective of those working in this field and domestic consumers.

However, in our opinion, the most important fact to mention is that in addition to protection mechanisms, according to WTO requirements, the Republic of Moldova has managed to negotiate with partners from EU Member States on the establishment of a transitional period for the import of certain products, a fact that means a period of 3-7 years to develop some strategic sectors of our country and prepare them to face the new competitive conditions. In this case, the authors refer in particular to the production of fruit and vegetables, the processed products of plant and animal origin.

According to the authors, the import tariff liberalization of European origin products will also lead to lower prices for raw materials and inputs necessary for local production. We propose in this chapter to refer in particular to the production of industrial goods and agricultural land processing, thus, the access to advanced technologies will increase, that can be imported at zero taxes to Moldova [5].

Also, note that the ALSAC represents also some risks to the economy of Moldova, in particular – commercial and economic risks, the occurrence of which depends directly on the ability of our country to adapt to the new competitiveness and economic development conditions.

First of all, it is about the massive increase in imports from the industrial products category, which may affect domestic production, given the low costs and quality of EU origin goods.

Secondly, the authors consider that it is expected a massive increase in imports of food products, because there have not been established paternalistic statutory mechanisms. We believe that this may happen if local companies will stop to develop the continuous process of production, marketing and promotion of these products and services, especially alcoholic beverages, some processed and organic foods.

Also, we believe a tax reduction is appropriate, given that our country's government will not levy duties on imports from the EU.

To be noted, that those risks are valid to a greater extent in trade relations with CIS countries with which Moldova has a free trade regime since the early '90s. Therefore, we can consider that with the protection of the State's financial and major investments, these risks can be overcome as a last resort.

In order to synthesize the above mentioned information, we consider it appropriate to highlight the following: the main benefits following the signing and entry into force of ALSAC, that can be typified in:

- access to a massive market with an increasing purchasing power;
- diversification of the export market for domestic products;
- increasing the cheap capital inflows;
- establishing a transitional period designed especially

dezvoltării competitivității pentru produsele de origine din Republica Moldova.

În baza acestor beneficii, putem preconiza și perspectivele de competitivitate a produselor și serviciilor autohtone.

3. Analiza competitivității actuale a produselor moldovenești comparativ cu noile condiții de dezvoltare, apărute în rezultatul semnării ALSAC.

Semnarea ALSAC cu UE este precedat de regimul Preferințelor Comerciale Autonome în cadrul cărui produsele industriale aveau acces liberalizat pe piața europeană, cu menținerea restricțiilor pentru exportul unor produse agro-alimentare. De aceea, autorii au analizat modificările ce pot parveni după semnarea ALSAC, în special, la produsele agro-alimentare, ținând cont de schimbările ce se vor configura la nivelul politicilor tarifare dintre partenerii comerciali.

În opinia autorilor, intrarea în vigoare a ALSAC va elimina toate restricțiile tarifare la exportul băuturilor alcoolice moldovenești, în special vinul din struguri. De asemenea, acordul dat va permite liberalizarea parțială tarifară pentru exportul legumelor și fructelor autohtone pe piața Uniunii Europene, comparativ cu regimul existent. Totodată, vor fi scoase restricțiile tarifare la exportul produselor moldovenești de origine animală.

În acest sens, autorii afirmă că, din punct de vedere cantitativ, Republica Moldova va beneficia de avantaje comparative la exportul acestor produse pe piața europeană, iar țara noastră nu-și va putea folosi avantajul cantitativ în cazul unor deficiente de competitivitate.

De menționat că, din punct de vedere calitativ și valoric, trebuie de avut în vedere, că valoarea produselor agro-alimentare, exportate pe piața europeană, este de circa 2 ori mai mare decât valoarea celor exportate pe piața CSI, aceasta ar însemna perspectiva profiturilor mai mari pentru producătorii locali [5].

O situație exclusivă, din punct de vedere a noii politici tarifare cu UE, o reprezintă exportul de legume și fructe autohtone pe piața europeană. Până la intrarea în vigoare a ALSAC, exportatorii autohtoni de legume și fructe vor beneficia de un regim similar celui sub forma unei Uniuni Vamale cu Uniunea Europeană. Aceasta presupune scutirea de toate taxele la export de produse agro-alimentare într-o anumită cantitate prestabilită. Exclusivitatea derivă din faptul că Uniunea Europeană a negociat cu OMC privind menținerea a două tipuri de taxe cu partenerii comerciali din afara Comunității pentru legume și fructe. Aici se are în vedere taxa generală per cantitate exportată și taxa prețului de intrare în dependență de prețul mediu la aceste produse pe piața internă a statelor membre ale Uniunii Europene. De aceea, autorii consideră că după intrarea în vigoare a Acordului ALSAC, republica noastră va beneficia în exclusivitate, față de Georgia și Ucraina, de scutirea ambelor taxe. Aceasta înseamnă posibilitatea de a concura la preț cu produsele de origine europeană.

În opinia noastră, avantajele calitative unei asemenea liberalizări pot fi atinse doar în cazul, în care Republica Moldova întreprinde acțiuni concrete privind marketing-ul, promovarea și calitatea acestor produse. Având în vedere avantajele de accesibilitate și diversificare a piețelor de export pentru aceste produse, este evident faptul că producătorii

for the competitive development of products made in Moldova.

Based on these benefits, we can predict the prospects of competitiveness of local goods and services.

3. The analysis of the current competitiveness of Moldovan products compared to the new development conditions arising after the signing of the ALSAC.

The signature of the ALSAC with EU is preceded by the system of Local Trade Preferences under which industrial products had free access to the European market, while maintaining restrictions on the export of some food and agricultural products. Therefore, the authors analyzed the changes that may come after signing the ALSAC, especially in agro and food products, taking into account changes that will set the pricing policies between trading partners.

According to the authors, the entry into force of the ALSAC will remove all tariff restrictions on exports of Moldovan alcoholic beverages, especially grapes' wine. Also, the agreement will allow partial tariff liberalization for local fruit and vegetable exports to the EU market, compared to the existing regime. At the same time, tariff restrictions will be removed from Moldovan exports of animal origin.

In this regard, the authors state that, in quantitative terms, Republic of Moldova will benefit from comparative advantages in exporting these products to the European market and our country will not be able to use the quantitative advantage in case of some competitiveness deficiency.

To be noted, that in terms of quality and value, it should be taken into account the fact that the value of food products exported to the European market is about 2 times higher than those exported to the CIS market, and it would mean a perspective for higher profits for local producers [5].

An exclusive situation, in terms of the new pricing policy with the EU, represents the local fruit and vegetable exports to the European market. Until the entry into force of the ALSAC, the local fruit and vegetable exporters will benefit from a similar regime in the form of a Customs Union with the European Union. This implies exemption from export taxes for food and agriculture in a certain predetermined amount. The exclusivity derives from the fact that the EU has negotiated with WTO in order to maintain two types of fees for vegetables and fruits with trading partners outside the Community. In this case it is considered the general fee per quantity exported and the price of entry depending on the average price of these products on the domestic market of the European Union member states. Therefore, the authors consider that after the entry into force of the ALSAC, our country will benefit exclusively, compared to Georgia and Ukraine, from both taxes relief. This means the ability to compete on price with products of European origin.

In our opinion, the qualitative benefits of such liberalization can be achieved only if the Republic of Moldova undertakes concrete actions on marketing, promotion and the quality of these products. Given the advantages of accessibility and diversification of export

autohtoni vor investi enorm în producere și marketing întru obținerea beneficiilor, ce vor urma exportului pe piața europeană. Aceasta este posibil în baza conștientizării faptului că, actualmente, exportul de vinuri moldovenești pe piața CSI are o pondere de 40% și se confruntă cu embargoul comercial din partea Federației Ruse. De asemenea, fructele moldovenești sunt exportate în proporție de 90 la sută pe piața CSI, aceasta fiind instabilă și netransparentă, faptul ce denotă viitoarea tendință de diversificare și accesul pe noile piețe ale statelor membre ale Uniunii Europene.

Concluzii. În opinia autorilor, producătorii locali vor deriva din oportunitățile apărute și necesitățile actuale care se vor axa pe următoarele elemente:

- Dezvoltarea tehnologiilor inovative de producere întru obținerea produselor de calitate superioară, care să corespundă standardelor europene de siguranță a alimentelor;

- Creșterea subvențiilor de stat în agricultură;

- Investiții în infrastructura de postrecoltare și ambalare pentru legume și fructe în așa mod, ca să crească sezonul de comercializare a acestora și performanța instrumentelor de marketing;

- Accesibilitatea la fondurile Europene de finanțare în domeniul agricol;

- Campanii intensive de promovare a produselor pe piața europeană.

Autorii sunt de părere, că perspectivele de competitivitate a produselor moldovenești, ca urmare a implementării ALSAC, vor crește semnificativ împreună cu ponderea valorică a exportului de aceste produse. De aceea, considerăm oportun ca Republica Moldova și Uniunea Europeană să decidă care politici vor fi incluse sau excluse, necesare întru creșterea competitivității produselor autohtone. În cazul unei abordări energice, Moldova va adopta o parte mare din acquis-ului comunitar al UE, ca parte a ALSAC. O apropiere reușită și cuprinzătoare a legislației în vigoare și a practicilor administrative de standardele UE ar permite Republicii Moldova, pe termen mediu, să solicite aderarea la UE și să obțină statutul de țară candidată.

Totodată, considerăm că în cazul unei abordări "minimaliste", Moldova ar trebui să caute posibilitate de limitare a domeniului de aplicare a unui viitor ALSAC la un număr mic de politici comerciale, pe lângă eliminarea tarifelor de import. Aceasta ar putea fi justificată de capacitatea administrativă limitată a instituțiilor de stat autohtone și de costul ridicat al unor reforme în domenii de politici complexe din punct de vedere tehnic. De menționat că, reducându-și ambițiile, în situația când donatorii sunt gata să consolideze capacitatea administrativă și să atenueze constrângerile legate de resurse, Guvernul republicii noastre va demonstra o lipsă de încredere în capacitatea sa de a continua cu succes reformele instituționale.

Suntem de părere, că implementarea ALSAC în Moldova va atinge și clarifica întrebări cu privire la rolul Transnistriei în activitatea economică națională. Până în prezent, exportatorii din Transnistria au beneficiat de preferințele comerciale ale UE, acordate Republicii Moldova, pe când regiunea transnistreană a perceput tarife pentru importurile din UE. Logica unui acord de liber schimb impune ca Transnistria să elimine aceste tarife de import și ca armonizarea politicilor

markets for these products, it is obvious that local producers will invest enormous amounts in production and marketing in order to obtain benefits that will result after exports to the European market. This is possibly based on the awareness that, currently, the export of Moldovan wines holds a share of 40% in CSI countries, while facing the Russian trade embargo. Also, about 90 percent of Moldovan fruits are exported to the CIS market, which is unstable and tainted, which highlights the future trend of diversification and access to new markets of the Member States of the European Union.

Conclusions. According to the authors, the local producers will derive from the emerging opportunities and current needs which will focus on the following:

- Development of innovative technologies for the production in order to obtain high quality products that meet European standards of food safety;

- Increase state subsidies in agriculture;

- Investments in the post-harvest and packaging fruit and vegetables infrastructure, in such a way as to increase their season sales and the performance of marketing tools;

- Access to EU funds financing the agricultural field;

- Intensive campaigns to promote products on the European market.

The authors believe that the prospects for the competitiveness of Moldovan products following the implementation of the ALSAC will increase significantly along with the share of export value of these products. Therefore, we consider it appropriate that the Republic of Moldova and the European Union decide which policies will be included or excluded, necessary in order to increase the competitiveness of domestic products. After a vigorous approach, Moldova will agree to a large part of the EU acquis, as part of ALSAC. A successful and comprehensive approach of the existing legislation and administrative practices of the EU standards would allow Moldova in the medium term, to seek and obtain the EU candidate status.

Also, consider that in the case of a "minimalist" approach, Moldova should seek the possibility of limiting the scope of a future ALSAC to a small number of trade policies, in addition to eliminating import tariffs. This could be justified by the limited administrative capacity of local government institutions and the high cost of complex policy reforms. To be noted that, by reducing ambitions when the donors are ready to strengthen administrative capacity and alleviate resource constraints, the Government of our Republic will demonstrate a lack of confidence in its ability to successfully continue institutional reforms.

We believe that the implementation of the ALSAC in Moldova will reach and clarify questions about the role of Transnistria in the national economic activity. So far, the Transnistrian exporters benefited from EU trade preferences granted to the Republic of Moldova, while the Transnistrian region levied on imports from the EU. The logic of a free trade agreement requires Transnistria to eliminate these import tariffs and that the trade policy harmonization

comerciale cu UE ar necesita consimțământul autorităților transnistrene, dacă politicile armonizate s-ar aplica și în Transnistria. Un astfel de consimțământ ar putea fi dificil de obținut fără a implica autoritățile transnistrene în cadrul negocierilor dintre UE și Republica Moldova, care ar putea fi privite ca fiind incompatibile cu statutul juridic (sau lipsa acestuia) al regimului transnistrean.

with the EU would require the consent of the Transnistrian authorities, in the case that harmonized policies would apply in Transnistria. Such consent may be difficult to achieve without involving the Transnistrian authorities in the negotiations between the EU and Moldova, which could be regarded as incompatible due to the legal status (or the lack of it) of the Transnistrian regime.

Referințe bibliografice / References

1. LUECKE, M., OPRUNENCO, A., PROHNIȚCHI, V. *Oportunități pentru un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și UE*. Berlin/Chișinău: GET Moldova, 2011. 19 p.
2. MINISTERUL ECONOMIEI AL REPUBLICII MOLDOVA. *Foaia de parcurs pentru ameliorarea competitivității în Republica Moldova*. Chișinău, 2013. 113 p.
3. Global Economic Observer. București: IWERA, 2013, vol. 1, no. 2. 134 p. ISSN 2343-9742.
4. Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” [accesat 11 iulie 2014]. Disponibil: www.expert-grup.org
5. KOZAK, Y., GRIBINCEA, A., DANILIUC, A. et al. *International economic relations*. Chișinău: CEP-USM, 2014. 168 p.

Recomandat spre publicare: 20.08.2014